

Dokumentation af debat om en TV-udsendelse

Baggrund

Den 23. august 2004 var Erling Tiedemann indbudt af Tyge Pedersen, DR2, til at kommentere en på det tidspunkt ca. et år gammel BBC udsendelse "Sex and The holy City", der blev præsenteret i Danmark med titlen "Paven og sex".¹

Han besvarede Tyge Pedersens spørgsmål og forholdt sig kritisk til BBC udsendelsen, som han i nogle sammenhænge fandt ensidig og manipulerende. Han tilsluttede sig dermed en stor del af den kritik, som var blevet fremført i England, da udsendelsen blev vist der.

Den fremsatte kritik gav anledning til en efterfølgende debat i Kristeligt Dagblad. Denne debat er dokumenteret på de følgende sider, som man kan nå ved at klikke på følgende links:

[Kristine Morrisette-Fogh; Åbent brev, 9. september 2004 \(side 2\)](#)

[Erling Tiedemann: Kommentar med foreløbigt svar herpå, 14. september 2004 \(side 3\)](#)

[Lene Sjørup: Læserbrev, 21. september 2004 \(side 5\)](#)

[Erling Tiedemann: Svar herpå, 22. september 2004 \(side 7\)](#)

[Erling Tiedemann: Kronik med supplerende besvarelse, 23. september 2004 \(side 8\)](#)

[Karen M. Larsen: Kommentar, 29. september 2004 \(side 11\)](#)

[Erling Tiedemann: Svar herpå, 30. september 2004 \(side 12\)](#)

[Lene Sjørup: Debatindlæg, 7. oktober 2004 \(side 13\)](#)

[Monique Buch: Læserbrev, 11. oktober 2004 \(side 15\)](#)

[Erling Tiedemann: Svar til Lene Sjørup, 18. oktober 2004 \(side 16\)](#)

[Erling Tiedemann: Svar til Monique Buch, indsendt 17. oktober 2004, ikke bragt \(side 17\)](#)

[Lene Sjørup: Læserbrev, 29. oktober 2004 \(side 18\)](#)

Erling Tiedemanns indlæg er gengivet med den ordlyd, hvori de blev indsendt til Kristeligt Dagblad; de øvrige debatdeltageres indlæg er gengivet med den ordlyd, hvori de fandtes i den trykte avis.

¹ På grund af ophavsretlige begrænsninger kan udsendelsen ikke længere ses på DR's hjemmeside, men en udskrift af den engelske tekst kan læses på nedenstående internetadresse:

<http://news.bbc.co.uk/nol/shared/spl/hi/programmes/panorama/transcripts/sexandtheholycity.txt>

Den 9. september 2004 bragte Kristeligt Dagblad et såkaldt åbent brev fra formanden for foreningen "Vi er også kirken", Kristine Morrisette-Fogh. Det åbne brev var stilet til Erling Tiedemann og havde følgende indhold:

Kære Erling Tiedemann.

Vi hørte og så dig i TV, hvor du bl.a. blev interviewet om din mening om Roms begrundelse for at fordømme anvendelsen af kondomer selv i de tilfælde, hvor formålet var at forhindre HIV-smitte.

Desværre blev denne del af udsendelsen stærkt forplumret af dine gentagne angreb på BBC's journalistik, så vi sidder lige som mange andre seere tilbage med det ubesvarede spørgsmål:

Hvad mener den tidlige formand for det etiske Råd, den nuværende redaktør af Katolsk Orientering om

- 1) anvendelsen af kondomer som led i bekæmpelsen af HIV-smitte, samt
- 2) om påstanden om, at kondomer ikke beskytter, fordi der skulle være små huller i den anvendte latex, som virus kunne passere igennem?

Den sorte ærkebiskop og den romerske kurie-repræsentant stod jo fast på den sidste påstand, uanset at den af WHO er blevet stemplet som usand. Men ingen af dem oplyste deres kilde til denne påstand, ja kurie-manden ville end ikke diskutere den, han anså den for at være hævet over diskussion.

Du kritiserede BBC-journalisten for ikke at have fulgt op på sagen ved at spørge de to herrer, hvorfra de havde denne påstand. Hvis også du skulle mene, at der er "små huller" i kondomer, og at de derfor ikke kan beskytte mod smitte, beder vi dig oplyse din kilde til denne påstand.

[Tilbage til forsiden](#)

Som et foreløbigt svar på disse spørgsmål optog Kristeligt Dagblad den 14. september 2004 en kommentar fra Erling Tiedemann med følgende indhold:

Huller i kondomerne?

Af Erling Tiedemann

I et åbent brev i KD den 9. september stiller formanden for VEOK, Kristine Morrissette-Fogh, nogle spørgsmål i anledning af BBC-udsendelsen "Paven og Sex", som blev vist i DR2.

Kristine Morrissette-Fogh skriver om sig selv, at "vi og mange andre" sidder tilbage med et ubesvaret spørgsmål, som hun åbenbart mener, at jeg burde have besvaret, da jeg var indbudt til at kommentere udsendelsen i DR2. Jeg ville såmænd gerne have svaret på alle tænkelige spørgsmål, men jeg måtte jo i så henseende koncentrere mig om dem, som studieværten stillede.

I udsendelsen udtalte kardinal Trujillo (det er ham, som Kristine Morrissette-Fogh med sin særlige VEOK-jargon kalder for "kurie-manden"), at anvendelsen af kondomer ikke giver sikkerhed mod spredning af HIV-smitte, fordi HIV-virus er så lille, at den kan trænge igennem latex'en. I udsendelsen sagde journalisten efterfølgende, at denne påstand blev udbredt ud over verden af indflydelsesrige katolikker – hvad jeg var meget overrasket over, da jeg aldrig har hørt nogen fortælle dét i min danske katolske kirke; jeg har også boet et par år i udlandet, har rejst meget omkring i verden og i øvrigt læst et utal af katolske publikationer, men aldrig nogensinde er jeg – før jeg så BBC-udsendelsen – blevet præsenteret for den påstand.

Men er der noget om det, spørger Kristine Morrissette-Fogh – og hun vil endda gerne have, at jeg også skal forholde mig til det som tidligere formand for Etisk Råd. Det er for så vidt et udmærket udgangspunkt, for hvad gør Etisk Råd, når medlemmerne skal søge at udrede de etiske dilemmaer? De spørger først fagfolk om det faglige – de spørger endda gerne flere fagfolk om det samme, inden de selv forholder sig til de etiske spørgsmål, som den faglige dokumentation måtte give anledning til.

En sådan saglig fremgangsmåde kendetegnede ikke BBC udsendelsen. En seriøs journalist ville straks have spurgt kardinalen, der jo ikke er medicinsk uddannet, hvilke fagfolk der var hans kilde, og dernæst ville journalisten være gået videre til de pågældende og måske endda have konfronteret dem med andre fagfolk.

Nu vil Kristine Morrissette-Fogh så gerne have mig til at svare på det spørgsmål om utætte kondomer, som journalisten burde have stillet til den eller de fagpersoner, som havde bibragt kardinalen hans opfattelse. Men hvordan i alverden skulle jeg dog kunne svare på det? Jeg har ingen faglig baggrund for at give svar på, om kondomer kan gennemtrænges af virus. Jeg er hverken uddannet som mediciner, biolog - eller for den sags skyld som latex-ekspert. Min katolske tro giver mig ingen faglig indsigt i dette forhold, og et hurtigt eftersyn i den katolske katekismus vil kunne overbevise Kristine Morrissette-Fogh og andre om, at Den katolske Kirke ingen lære har om huller i kondomer ...

Kristine Morrissette-Fogh vil også gerne vide, hvad jeg mener om anvendelsen af kondomer som led i bekæmpelsen af HIV-smitte. Jeg kan godt forstå, hvis der er seere, som sidder tilbage med et

tilsvarende spørgsmål, da journalisten i BBC-udsendelsen fik rodet et katolsk syn på ægteskab, kærlighed og familieplanlægning godt og grundigt sammen med spørgsmålet om AIDS-forebyggelse. Derfor vil jeg også gerne prøve at rede trådene ud. Det kræver imidlertid en lidt længere udredning, da der indgår både moralske, præventionstekniske og forebyggelsespolitiske aspekter i sagen. I stedet for at prøve at koge svaret på det omfattende spørgsmål ned til noget overfladisk på få linier, vil jeg sætte min lid til, at Kristeligt Dagblad også vil vise imødekommenhed ved at stille spaltepads til rådighed i et senere nummer.

[Tilbage til forsiden](#)

Som et mellem spil i den egentlige debat bragte Kristeligt Dagblad den 21. september 2004 et læserindlæg fra cand. teol. Lene Sjørup. Det havde dette indhold:

Tiedemanns usaglige latterliggørelse

KATOLIK-KRITIK: Uhyrlig katolsk påstand om hullede kondomer kan genfindes over hele kloden fra biskopper til lægfolk

Af Lene Sjørup

Erling Tiedemann, redaktør af Katolsk Orientering, viger i Kristeligt Dagblad den 14. september uden om spørgsmålene fra den katolske bevægelse "Vi er også kirken" ved at angribe både bevægelsens spørgsmål og BBC-udsendelsen "Paven og sex" på DR 2. Samme angrebsstil anvendte Tiedemann i øvrigt også i DR 2's efterfølgende interview med ham.

Mine undersøgelser af, hvordan den katolske kirkes familiepolitik fungerer i praksis i Den tredje Verden, bekræfter imidlertid BBC.

Kardinal Trujillo udtalte klart i BBC-udsendelsen, at hiv-virus kan trænge gennem kondomer, hvorfor de ikke beskytter mod aids. Kardinal Trujillo er en vigtig person i en familiepolitisk sammenhæng, fordi han som leder af "Det pavelige råd for familien" udmønter den pavelige politik på området. Det er derfor ikke overraskende, at hans uhyrlige påstand kan genfindes over hele kloden fra biskopper til lægfolk, sådan som udsendelsen påviste.

At Tiedemann erklærer sig "overrasket" og "aldrig har hørt nogen fortælle dét i min danske katolske kirke" eller er stødt på påstanden i udlandet eller i katolske publikationer må skyldes, at han ikke har orienteret sig tilstrækkeligt om sagen.

En række aktører på det familiepolitiske område inklusive den danske EU-kommissær for udvikling, Poul Nielson, har kritiseret den skæbnesvangre katolske mis-information om hiv og kondomer, som også afvises af FN's verdenssundhedsorganisation, WHO. Her er ikke, som Tiedemann hævder, tale om, at BBC-udsendelsen er usaglig, fordi man ikke har spurgt Trujillo om hans lægefaglige kilde til påstanden. Trujillo udstikker som leder af det højeste organ om familiepolitikken i den katolske kirke Vatikanets lære, og det er den, som har følger for de fattigste katolikker, som bogstaveligt talt dør af den.

Den danske redaktør af Katolsk Orientering henviser til, at han ikke er lægefaglig ekspert og derfor ikke kan svare på "Vi er også kirken"s spørgsmål om, hvad han mener om Vatikanets udtalelser på området. Men det hindrer ham jo ikke i at svare på et spørgsmål om kirkens holdning til brug af kondomer i hiv-bekæmpelsen. Det er usagligt, når han latterliggør spørgsmålet ved at henvise til, at "et hurtigt eftersyn i den katolske katekismus" vil kunne overbevise om, "at den katolske kirke ingen lære har om huller i kondomer". Vatikanets lære er udtrykt klart af den højst placerede kardinal på området: at kondomer ikke bør anvendes overhovedet og ikke beskytter mod aids.

Om Tiedemann er enig i denne udtalelse fra Vatikanets side eller ser nogle problemer i den, sådan som mange katolikker gør, er derfor et simpelt spørgsmål, han bør besvare. Når han hævder, at

BBC-udsendelsen har "rodet et katolsk syn på ægteskab, kærlighed og familieplanlægning godt og grundigt sammen med spørgsmålet om aids-forebyggelse", og at det kræver en lidt længere udredning, hvori der indgår "både moralske, præventionstekniske og forebyggelsespolitiske aspekter i sagen", kan man kun opfordre Kristeligt Dagblad til at stille den spalteplass til rådighed for denne udredning, som Tiedemann beder om. Det er faktisk umådelig vigtigt, at også danske katolikker i det offentlige rum forholder sig til Vatikanets familiepølitik, som har så stor betydning for verdens fattigste.

[Tilbage til forsiden](#)

I besvarelse af Lene Sjørups indlæg Erling Tiedemann et kort læserbrev, som Kristeligt Dagblad optog dagen efter, den 22. september 2004 – med en oplysende tilføjelse fra kronikredaktøren.

Læserbrevet havde dette indhold:

Hav tålmodighed

Fra blækhuset på sit høje dommersæde hælder teologen Lene Sjørup (den 21. september) den kritik ud over mit syndige hoved, at jeg på usaglig vis er veget uden om at besvare spørgsmål fra Kristine Morrisette-Fogh. Hertil kan jeg kun sige som Elihu i Jobs Bog: Hav tålmodighed med mig lidt endnu, jeg har stadig noget at sige dig!

Den uddybende redgørelse til Kristeligt Dagblad, som jeg stillede i udsigt 14. september, blev indsendt samme dag. Men jeg venter da ikke, at avisen straks rydder køen af kronikker for at bringe min. Seriøs debat tager tid. Der er mange andre ting, som Kristeligt Dagblad også skal finde plads til, og selvfølgelig må kronikredaktøren bl.a. prioritere ud fra en overvejelse af, hvad et større antal læsere finder relevant. Det burde Lene Sjørup måske også have indset, før hun greb efter blækhuset.

(Erling Tiedemanns kronik vil blive bragt i morgen torsdag 23. september. Venlig hilsen kronikredaktøren)

[Tilbage til forsiden](#)

Den 23. september 2004 optog Kristeligt Dagblad den kronik af Erling Tiedemann, som han i sin kommentar den 14. september 2004 havde stillet i udsigt i tillid til, at avisen ville finde spalteplads til den. Kronikken blev indsendt med følgende indhold:

Hul i kondomerne - eller bare hul i hovedet?

Af Erling Tiedemann

Af den BBC-udsendelse, som DR2 bragte for et par uger siden, kunne nogen måske få det indtryk, at Den katolske Kirke ikke tog AIDS alvorligt. Intet kan være mere forkert. Lederen af FN-organisationen UNAIDS's kontor i New York, dr. Desmond Johns, har da også rost Kirkens indsats mod HIV og karakteriseret den som en meget fin partner i kampen mod AIDS, især når det gælder den medicinske hjælpeforsyning til verdens fattigste lande, engagementet for de HIV-smittede og AIDS-ramte og et stort bidrag til uddannelse. UNAIDS og Den katolske Kirke ser imidlertid ikke ens på spørgsmålet om kondomers "rolle og effektivitet", som dr. Johns udtrykte det. Der er enighed om, at ansvarlig livsførelse, afholdenhed og monogami er en sikker vej til at undgå at blive smittet, men dr. Johns tilføjer, at for dem, for hvem en sådan livsførelse ikke er mulig, er budskabet at anvende kondom. Dermed er det for ham at se kun et mindre aspekt af budskabet om forebyggelse af HIV, der er uenighed om.

Katolsk familieplanlægning

Uenighed er der til gengæld, men inden det skal nærmere belyses, først en dementi af en anden udbredt misforståelse, nemlig at Den katolske Kirke skulle være imod familieplanlægning. Heller ikke dét er tilfældet, tværtimod; også katolikker lægger vægt på ansvarligt forældreskab. Men som i andre af livets sammenhænge kan der være tale om at nå et legitimt mål med legitime eller med illegitime midler, og her det den katolske opfattelse, at familieplanlægning ikke skal baseres på kemiske eller mekaniske midler, men på den naturlige rytme, der indebærer, at en kvinde ikke er fertil alle dage i hendes månedlige cyklus.

Denne holdning er erfaringsmæssigt vanskelig at forstå, hvis man ikke ser den i lyset af en lagt større ægteskabsteologisk sammenhæng – og det er næppe forblevet nogen hemmelighed, at der også er mange katolikker, som har mistet blikket for denne sammenhæng, og som derfor ikke ser nogen mening i at leve i overensstemmelse med Kirkens lære på dette punkt.

Læserne vil formentlig umiddelbart se, at dette spørgsmål om katolsk ægteskabsteologi har meget lidt at gøre med det konkrete problem om udbredelsen af HIV og AIDS - ikke mindst i Afrika. Men tingene bliver ofte rodet sammen på grund af en tredje misforståelse, som også bør aflives. Mange tror nemlig, at Den katolske Kirkes afstandtagen fra anvendelse af kondom som middel til et ægtepars familieplanlægning er årsagen til, at katolske biskopper udtaler sig mod kondomer i forbindelse med forebyggelse af AIDS. Men sådan hænger det ingenlunde sammen.

Når anvendelse af kondom som middel til AIDS-forebyggelse skal drøftes, kan man derfor roligt se væk fra enhver sammenhæng med den katolske opfattelse omkring familieplanlægning i et ægteskab. Det handler om noget helt andet. Det handler til gengæld om noget, hvor også talsmænd for

en kirke, der er dybt involveret i at afhjælpe og forebygge udbredelsen af AIDS, har lov at have en mening og give udtryk for den.

Valg af forebyggelsespolitik

Når man mellem flere alternativer skal vælge en forebyggelsespolitik over for HIV-smitte, vil man naturligvis skulle gå efter den, som med etisk acceptable midler må antages at føre til, at der indtræffer færrest tilfælde af smitteoverførsel. At ægteskabelig troskab og afståen fra promiskuitet i så henseende sikrer en meget effektiv forebyggelse, er indlysende. Men er det ikke også indlysende, at ægteskabelige sidespring, bordelbesøg og soldatervoldtægt er bedre sikret mod smitteoverførsel, hvis der bruges kondom, end hvis det ikke er tilfældet?

Erfaringsmæssigt svarer de fleste af os umiddelbart ja på dét spørgsmål, - men det kunne jo godt være, at der skulle tænkes lidt mere over svaret. Vi kunne jo fx overveje, hvordan resultatet m.h.t. smitteoverførsel kunne komme til at se ud, hvis budskabet om, at kondomer giver "sikker sex", fører til, at der foretages langt flere ægteskabelige sidespring og aflægges flere besøg på bordel end ellers, fordi man tror sig sikret af kondomet.

En sådan overvejelse kan ikke på forhånd give noget eksakt svar udtrykt i procenter med to decimaler - men én af de ting, som måtte tages med i overvejselsen, er naturligvis spørgsmålet om kondomers sikkerhed.

Diskussionen om huller

Lad os se helt væk fra påstanden om, at kondomer er porrøse - eller som det blev sagt i den omtalte BBC-udsendelse: at "der er huller i dem". Det er der åbenbart forskellige opfattelser af, og det må fagfolk så først diskutere færdigt, inden vi andre kan forholde os til påstanden. Jeg har ganske vist læst, at man i flere såkaldte in vitro-undersøgelser har man fundet store variationer i, hvorvidt kondomer lækker virus, herunder HIV (Ugeskrift for læger nr. 47/2002), men jeg er ikke fagligt kompetent til at vurdere denne oplysning. Som den hypotese, der forekommer mig mest relevant, indtil andet måtte være fagligt dokumenteret, lægger jeg derfor til grund, at HIV-virus ikke kan passere gennem et kondoms latex.

Den relative sikkerhed

Men hvor sikkert er det at bruge kondom - om man så må sige: i sig selv og "uden huller"? Det kommer naturligvis an på, hvordan kondomet bruges - og bruges det ukorrekt, kan der bl.a. ske det, at det brister eller glider af. Men selv ved en 100% konsekvent anvendelse reduceres risikoen for smitteoverførsel med HIV kun med omkring 80% af den risiko, der er for smitte med hiv ved samleje uden kondom med en hiv-smittet (UfL 47/2002). Der er med andre ord 20% af samme risiko tilbage, og en risiko af den størrelse må man i forebyggelsespolitisk henseende betegne som betydelig i sig selv. Det svarer til russisk roulette med en revolver med en skarp patron i hvert femte kammer, og at tale om "sikker sex" i den forbindelse forekommer mildest talt at bero på en overdrivelse.

Men selv om en 20% risiko i sig selv forekommer meget stor, så er risikoen med anvendelse af kondom - isoleret betragtet - naturligvis relativt meget mindre end uden. Gentager: isoleret betragtet. Et særdeles relevant spørgsmål er nemlig, om det er etisk og forebyggelsespolitisk ansvarligt kun at anlægge en isoleret og skyklappet betragtning.

Mangel på helhedsbetragtning

Sagen er jo, at det er seksuelt samliv på kryds og tværs, der skaber den egentlige risiko. Og her virker kondom-propagandaen paradoksalt mod sin erklærede hensigt, fordi den ender med at fremstille netop den adfærd som naturlig, der er risikabel. Propagandaen skaber dermed en mangel på reel risikobevisthed. Den legitimerer i stedet det livsmønster, som er selve kernen i risikoen.

De katolske biskopper i Afrika siger ikke til deres flok, at det er forbudt for de mange lejesoldater at bruge kondom, når de går på bordel, men biskopperne siger sandelig, at det i sig selv er dybt umoralsk at gå på bordel - ikke mindst i et AIDS-ramt land, hvor risikoen for at blive smittet og for at smitte andre er meget høj - selv med kondom.

Biskopperne forbyder heller ikke kondom i forbindelse med ægteskabelige sidespring eller voldtægt, - men det er næppe forblevet nogen hemmelighed, at vi i Den katolske Kirke tager afstand fra ægteskabelige sidespring og voldtægt.

I det moderne sexfikserede Vesten, hvor u-moralens vogtere til enhver tid står klar til at gøre ægteskabelig troskab og ansvarlig afholdenhed til grin, afvises den slags helhedsbetragtninger hurtigt som hul i hovedet - men spørgsmålet er vel i virkeligheden, hvem der har hullet – i hovedet altså...

[Tilbage til forsiden](#)

Den 29. september 2004 bragte Kristeligt Dagblad en kommentar fra Karen M. Larsen. Den havde følgende indhold:

Katolsk begrænsning af kondomer er farlig

KATOLICISME: Den katolske kirke kræver de facto, at aids-ramte og deres ægtefæller skal leve i cølibat i resten af deres liv

Erling Tiedemann hævder i sin kronik her i Kristeligt Dagblad den 23. september, at den katolske kirkes afvisning af brugen af kondomer i forbindelse med aids-forebyggelsen ikke har noget med dens afvisning af ægtefolks brug af prævention at gøre og han lægger op til, at aids-forebyggelse ikke har relevans for ægtefolk, der lever i troskab.

Øjensynlig har Erling Tiedemann ikke hørt om ægtepar, hvor den ene part har aids, og hvor den katolske kirkes forbud mod kondomer i praksis betyder, at disse ægtefæller i resten af deres liv må afstå fra at have et seksuelt samliv, hvis de altså ikke vil forsynde sig mod den katolske kirkes moralforestillinger.

Nuvel, religioner kan forlange mangt og meget af deres tilhængere. Nogle kræver, at kvinder skal gå med tørklæde, andre, at man ikke må arbejde om lørdagen, og den katolske kirke kræver de facto, at aids-ramte og deres ægtefæller skal leve i cølibat i resten af deres liv. Det er absolut de forskellige religioners ret at stille krav til deres medlemmer, også selvom de måtte afvige fra det omkringliggende samfunds normer.

Problemet med den katolske kirkes syn på kondomer er ikke, at den forbyder katolikker at bruge dem, nej problemet er, at den katolske kirke aktivt arbejder for, at fattige mennesker i Den tredje Verden ikke skal have adgang til kondomer, uafhængigt af, om disse nu er tilhængere af den katolske kirkes syn på seksualmoral eller ej.

Erling Tiedeman mener, at den katolske kirke har ret til at fremføre sit syn på aids-forebyggelse, og det har han da ganske ret i. Vi skal ikke være bange for meningspluralisme, heller ikke inden for aids-debatten. Men desværre rækker Erling Tiedemanns frihedssyn ikke så langt, at han også vil acceptere, at de fattige i Den tredje Verden skal have mulighed for at fravælge den katolske kirkes syn på aids-forebyggelse. Ellers ville han vel tage afstand fra, at den katolske kirke i FN regi kæmper indædt imod, at FN's forskellige nødhjælpsprogrammer giver befolkningerne i Den tredje Verdens lande adgang til prævention, herunder kondomer.

[Tilbage til forsiden](#)

Den 30. september 2004 optog Kristeligt Dagblad dette svar fra Erling Tiedemann:

Kondomdiskussionen - én gang til

Et ægtepars anvendelse af kondom for at undgå HIV-smitte, men uden sigte på svangerskabsforebyggelse, strider ikke mod katolsk morallære

I en kommentar i KD 29. september mener Karen M. Larsen at have fundet en brist i min skelnen mellem et katolsk syn på prævention og en forebyggelsespolitisk stillingtagen til kondomer som middel til at standse udbredelsen af HIV/AIDS.

Hvad så med katolske ægtepar, der lever i ægteskabelig troskab, men hvoraf den ene er HIV-smittet? Dem dømmes Den katolske Kirke til et livslangt cølibat, mener Karen M. Larsen, som synes at overse, at kondomers evne til at forhindre smitteoverførsel også angår sådanne ægtepar. Hvis en oplysning i Ugeskrift for Læger er korrekt, så reduceres risikoen for smitteoverførsel med HIV – selv ved en 100% konsekvent anvendelse af kondom – kun med omkring 80% af den risiko, der er for smitte med HIV ved samleje uden kondom med en hiv-smittet. Eller sagt med andre ord: der er 20% af samme risiko tilbage, og en risiko af den størrelse vil en HIV-smittet ægtefælle da alvorligt måtte overveje, om han eller hun vil udsætte sin elskede for.

Men hvis et katolsk ægtepar med dette problem alligevel beslutter sig for at ville acceptere en høj smitterisiko som prisen for et fortsat ægteskabeligt samliv, forlanger Kirken så af dem, at de ikke bruger kondom for at reducere risikoen? Nej, ikke hvis man skal tro den tidligere sekretær for Kirkens officielle teologkommission Georges Cottier eller kardinal Lustiger i Frankrig eller kardinal Simonis i Holland eller kardinal Schönborn i Østrig eller de sydafrikanske biskopper under ledelse af kardinal Napier i Durban – for bare at nævne nogle af dem, der uimodsagt af Vatikanet har udtalt, at et ægtepars anvendelse af kondom med sigte på at reducere smitterisiko, men uden sigte på svangerskabsforebyggelse ikke strider mod Kirkens morallære. Og et svangerskabsforebyggende sigte vil jo ikke være til stede i de perioder i kvindens cyklus, hvor hun alligevel ikke er fertil – og slet ikke efter klimakteriet.

Det er rigtigt, at det kræver fordomsfrihed og måske også en vis intellektuel spændstighed at skelne disse hensyn fra hinanden – men det er nu engang prisen for en seriøs debat om spørgsmålene.

[Tilbage til forsiden](#)

Den 7. oktober 2004 optog Kristeligt Dagblad nedenstående debatindlæg af Lene Sjørup:

Tiedemann har flyttet sig

Katolikker og kondomer

Erling Tiedemann går med sine indrømmelser
stik imod Vatikanets øverste ansvarlige
på det familiepolitiske område

Af Lene Sjørup

Erling Tiedemann beder den 14. september Kristeligt Dagblad om plads til en "lidt længere udredning" af sit syn på BBC udsendelsen "Paven og Sex", som han blev interviewet om i DR 2 (den 24. august). Når den katolske bevægelse "Vi er også Kirken" i forbindelse med interviewet spørger, om han står inde for kardinal Trujillos udtalelser om, at hiv-virus kan trænge gennem kondomer, latterliggør han i første omgang bevægelsen ved at henvise til, at et hurtigt eftersyn i den katolske katekismus vil kunne overbevise om, "at den katolske kirke ingen lære har om huller i kondomer". Desuden angriber han BBC for at have "rodet et katolsk syn på ægteskab, kærlighed og familieplanlægning godt og grundigt sammen med spørgsmålet om aids-forebyggelse."

Så meget mere overraskende er det, at Tiedemann i sin kronik den 23. september kommer med to indrømmelser: at han "indtil andet måtte være fagligt dokumenteret" går ud fra den hypotese, at "hiv-virus ikke kan passere gennem et kondoms latex". Og at risikoen for aids er "med anvendelse af kondom ... naturligvis relativt meget mindre end uden". Med disse indrømmelser går han stik imod kardinal Trujillo, som er Vatikanets øverste ansvarlige (efter paven) på det familiepolitiske område.

Disse indrømmelser er godt og grundigt pakket ind i et lag gentagelser af Den katolske Kirkes kendte lære og formuleringer: at den bedste strategi mod aids er ægteskabelig troskab; at kondomer vil medføre flere ægteskabelige sidespring og bordelbesøg, og at troen på, at kondomer løser aids-problemet, svarer til at spille "russisk roulette med en revolver med en skarp patron i hvert femte kammer", eftersom kondomer kan bryde eller glide af. Det sidste er et skjult citat af Trujillo, der blev citeret for udtalelsen i BBC-udsendelsen Panorama om Den katolske Kirkes familiepolitik, som endnu ikke er bragt på dansk TV, men forhåbentlig bliver det. Desuden genoptager Tiedemann latterliggørelses- og angrebsstrategien: de afrikanske biskopper forbyder ikke kondom ved bordelbesøg eller voldtægt, for de tager afstand fra ægteskabelige sidespring og voldtægt. Og det moderne sexfikserede Vesten afviser helhedsbetragtninger som troskab og afholdenhed "som hul i hovedet – men spørgsmålet er vel i virkeligheden, hvem der har hullet – i hovedet altså. En mystisk udtalelse hvis man tænker nærmere over den, hvilket jeg skal undlade.

Spørgsmålet er, hvorfor Tiedemann flytter sig i forhold til hierarkiets lære, og hvorfor han forsøger at skjule det. Mit gæt er, at der er rigtig mange katolikker, bl.a. Tiedemann, der ved, at Den katolske Kirkes familiepolitik ikke vil holde ud over den nuværende paves levetid. Hertil er den simpelthen

for umenneskelig for verdens fattigste, som også er katolikker, og dét er katolikker i Den første Verden ved at indse og rette sig ind efter. Men da hierarkiet stadig er bundet af pave Johs. Paul II's forældede og forhærdede idealer, som det er tvunget til at gentage, pakkes budskabet om forandringen hos almindelige katolikker som Tiedemann ind i en uendelighed af selvmodsigende budskaber. De er bange for at udtale sig for kondomer, men de er også bange for at udtale sig imod, for den katolske tidsånd er ved at ændre sig. Og det er vigtigt at følge den, hvis man skal have sit imprimatur fra kirken i fremtiden enten økonomisk eller socialt. Det har faktisk store følger at blive droppet af de rigtige på det forkerte tidspunkt. Så Tiedemann og andre står midt i et vadeded, hvor de må vurdere, hvorhen vinden blæser.

BBC-udsendelsen afslørede problemerne med Den hierarkiske katolske Kirkes lære. Ægteskab, kærlighed, familieplanlægning og aidsforebyggelse er faktisk tæt forbundne størrelser. Alt for mange børn fødes nu omstunder med aids, og unge med aids indgår ægteskaber. Ægteskabelig troskab er derfor ikke en holdbar strategi i forhold til aids. Derimod vil kondomerne sikre de unge bedre og skal derfor ikke afbrændes, sådan som Den katolske Kirke i Kenya har gjort.

14-årige piger blandt verdens fattigste familier, som bor og sover flere generationer sammen i små rum, står alt for ofte med en graviditet efter familiemedlemmers voldtægt. De må leve hele livet med deres fars, brors, fætters eller onkels barn, fordi Den katolske Kirkes hierarki lærer dem, at anvendelse af prævention og abort er synd, der betyder udelukkelse fra kommunionen. Ingen ønsker abort, men den kan desværre være nødvendig i nogle tilfælde. Hvis unge piger oven i købet har fået aids, fordi et mandligt familiemedlem med aids forholder sig seksuelt til dem, har de ikke mange chancer her i livet. Det havde da trods alt været bedre, om det mandlige familiemedlem med aids havde haft adgang til kondomer, så han havde kunnet være sammen med sin kone.

Den katolske Kirke anvender desværre truslen om fratagelse af kommunionen til at få mennesker til at rette ind efter dens lære på det familiepolitiske område. Nordamerikanske politikere, der går ind for abort, og verdens fattige udsættes i lige grad for truslen. Dermed udstilles folk i deres lokale sociale fællesskaber som udstødte af den religiøse organisation. Politikerne er så velpolstrede socialt, at de simpelthen finder en kirke, som er villig til at være kirke for dem. Det gør mange af de fattigste mennesker i verden også, selv om de er bundne til lokalområdet og afhængige af Den katolske Kirke både socialt og økonomisk. De vælger nemlig de mange pentekostale kirker, som accepterer mennesker, der har været nødt til at få en abort, mennesker, der bruger prævention, som er arbejdsløse, udstødte, ulykkelige, narkomaner, alkoholikere. Det er på høje tid, Den katolske Kirke i praksis viser, at der findes en kærlig Gud, også dér hvor menneskelige relationer går skævt, og ændrer sin lære på området, fordi den er grusom. Den må vise, den er en kirke, og acceptere kondomerne.

Lene Sjørup er cand.theol.
og ph.d.

[Tilbage til forsiden](#)

Den 11. oktober 2004 optog Kristeligt Dagblad nedenstående læserbrev fra Monique Buch:

Indflydelsesrig kardinal

Erling Tiedemann skrev i Kristeligt Dagblad den 14. september under overskriften "Huller i kondomerne": "Den katolske kirke har ingen lære om, at aids udbredes på grund af huller i kondomer, selvom en enkelt kardinal hævder det."

Kære Erling Tiedemann, her drejer det sig ikke om en tilfældig kardinal, men om den indflydelsesrige kardinal Alfonso Lopez Trujillo, der er formand for Vatikanets Pavelige Råd for Familieanliggender.

Monique Buch
Madvigs alle 12,1,
Frederiksberg C

[Tilbage til forsiden](#)

Den 18. oktober 2004 optog Kristeligt Dagblad følgende kommentar fra Erling Tiedeman til Lene Sjørups debatindlæg, der var blevet aftrykt i avisen den 7. oktober 2004. Erling Tiedemanns kommentar havde dette indhold:

Sjørup har ikke flyttet sig

"Tiedemann har flyttet sig," skriver Sjørup begejstret i Kristeligt Dagblad den 7. oktober 2004. Det er sikkert ment som et kompliment, og jeg siger tak for den venlige tanke.

Desværre giver hendes indlæg ikke grundlag for at returnere et tilsvarende kompliment. Tværtimod: Sjørup har ikke flyttet sig. Hun hænger solidt fast i sine forudfattede meninger og forekommer at være resistent over for saglig information, der afviger fra dem.

Sjørup synes tillige at antage, at det faglige spørgsmål om HIV-virus' mulighed for at gennemtrænge kondomer, er et teologisk spørgsmål, og at kardinal Trujillo derfor udgør en læremæssig autoritet i så henseende. Hvis det er, hvad hun har studeret sig frem til om læremyndigheden i Den katolske Kirke, så synes jeg, det kaster en kedelig skygge over det universitet, hvor hun har fået sin uddannelse til cand. theol.

Spørgsmålet om huller eller ikke huller i kondomer er ikke et teologisk, men et medico-teknisk spørgsmål, som hverken kardinal Trujillo eller jeg har de faglige forudsætninger for at afgøre. Hvis Sjørups teologiske uddannelse har givet hende medico-tekniske forudsætninger for at afgøre spørgsmålet, så har den alligevel været mere omfattende, end jeg hidtil har fundet grundlag for at antage.

At selv 100 % tætte kondomer har en begrænset evne til at forhindre smittespredning, er et faktum, som må tages i betragtning, når man skal udforme en holdbar forebyggelsesstrategi. Jeg skal ikke trætte læserne ved at repetere de lægefaglige oplysninger herom, som jeg allerede to gange har refereret i Kristeligt Dagblad. Jeg vil nøjes med at henvise til min kronik og dens redegørelse for, at "sikker sex med kondom" er udtryk for en illusorisk forebyggelsespolitik, fordi den alene bygger på en isoleret betragtning.

Resultatet af den forfejlede politik er da også, at AIDS breder sig i Afrika. Hvis Sjørup tror, at smittespredningen skyldes, at lejesoldater, der går på bordel, og ægtemænd, der foretager sidespring, undlader at bruge kondom, fordi de ønsker at være lydige mod noget, de tror er katolsk morallære, så er hun mildest talt naiv.

Så naiv forestiller jeg mig trods alt ikke, at hun er. Derimod læser jeg hendes indlæg som udtryk for, at hun har en mere generel dagsorden i forhold til Den katolske Kirke, og at "hullerne i kondomerne" kun er en anledning til at bringe denne på bane. Det er hun naturligvis velkommen til, men det må så være tilladt pege på, at en seriøs teologisk debat forudsætter, at man har sat sig grundigere ind i modpartens ståsted. Ellers ender det bare med de berømte vindmøller.

Erling Tiedemann
Redaktør af Katolsk Orientering
København V

[Tilbage til forsiden](#)

Med den forsinkelse, som fulgte af bortrejse i forbindelse med efterårsferien, indsendte Erling Tiedemann den 17. oktober 2004 et svar på det læserbrev af Monique Buch, som Kristeligt Dagblad bragte den 11. oktober 2004. Svaret, der ikke er blevet bragt i avisen, havde dette indhold:

Ingen tilfældig katolik

I et læserbrev den 11. oktober har Monique Buch peget på, at kardinal Alfonso Lopez Trujillo som formand for Vatikanets Pavelige Råd for Familieanliggender ikke er nogen "tilfældig kardinal". Det kan man kun give hende ret i – men sådan skal indholdet af den manchete, som debatredaktøren den 14. september forsynede mit indlæg med, formentlig heller ikke forstås.

Til gengæld finder jeg det dybt bekymrende, at Monique Buch fremstiller løsrevne citater i en kritisk TV-udsendelse som dokumentation for, hvad der er katolsk tro. Hun er jo heller ikke nogen "tilfældig katolik", men medlem af bestyrelsen for foreningen VEOK, hvis medlemmer gør krav på også at være Kirken – så man må da tro, at hun godt ved bedre.

Hvad der er katolsk tro, kan enhver læse i Den katolske Kirkes Katekismus og eksempelvis i udtalelserne fra Andet Vatikankoncil – og her finder man fortsat intet om, at der er huller i kondomerne. Det er ingen trossandhed.

Erling Tiedemann
Redaktør af Katolsk Orientering
Vesterbrogade 28
1620 København V

[Tilbage til forsiden](#)

Den 29. oktober 2004 bragte Kristeligt Dagblad følgende læserbrev fra cand. theol. Lene Sjørup:

Tiedemanns debatkultur

Tiedemann opfordrer til en seriøs debat i forbindelse med BBC-udsendelsen "Paven og Sex", samtidig med at han selv latterliggør dem, der venligt spørger om hans synspunkter. Han får stillet spalteplass til rådighed for en lang kronik (den 23. september) om spørgsmålet, hvori han redegør for sine synspunkter. Men når jeg (7. november) og andre forholder os sagligt analyserende til de argumenter, han fremfører, svarer Tidemann igen med personlige antagelser om vores emotioner, uddannelse og hele intention.

Grunden er naturligvis, at Tiedemann som redaktør af Katolsk Orientering ikke åbent kan fravige det katolske hierarkis linje, samtidig med at han ved, dens dage er ved at være talte. Derfor lægger han et tykt røgslør hen over sine holdninger: at hiv-virus ikke kan passere gennem et kondoms latex, og at risikoen for aids med anvendelse af kondom naturligvis er relativt meget mindre end uden.

Tiedemanns debatkultur er ved at være en saga blot. Heldigvis findes der mange gode katolikker, som er bedre sandhedsvidner om, hvor den katolske kirke står lige nu, og hvor den er på vej hen.

Lene Sjørup
Skattebøllevej 22,
Tranekær

[Tilbage til forsiden](#)